

"...נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדֹרֹתָיו" (בראשית ו' ט')

המילה לדורותיו נדרשת, כמבואר ברש"י, כהוראה המלמדת על רמת הצדקות לשבח או לגנאי ביחס לדורות אחרים.

אך רק לשם כך היה מספיק לכתוב "בדורו"?! למילה בדורותיו יש משמעות רחבה יותר.

ה"משך חכמה" במקום מתייחס לכך: "הנה שני דורות היו, דור אחד שלפני המבול, ודור אחד שלאחר המבול". הפסוק מציין שנח ששרד את המבול הצטיין בהנהגתו במהלך שני הדורות בהם חי – הדור שלפני המבול והדור שלאחריו. לכל אחד מהדורות הללו היה מאפיין משלו, היו תכונות והנהגות בולטות שייחדו אותו, ובכל אחד מהדורות הללו נח בלט בצדקותו. צדקותו של נח לבשה גוון שונה בכל אחד מהדורות.

למדנו שהתביעה מהאדם היא להיות צדיק לפי מאפייני הדור בו הוא חי. דור דור ודרישותיו.

אם יש אדם שזוכה בחייו לעבור ולחיות בדורות שונים, הוא נדרש להתאים את עבודתו הרוחנית לתנאים המשתנים שבכל עת. בכל דור עליו להשקיע מאמץ בעבודה על האתגרים והמורכבויות באותה תקופה. עליו להרבות בטוב ולהשתדל לתקן קלקולים דווקא באותם נושאים בהם נדרש שינוי.

נראה כי בימינו כאשר ההתפתחות הטכנולוגית קופצת מדרגות בקצב מהיר, האדם עובר במהלך חייו כמה "דורות". בכל מספר שנים מאפייני הדור לובשים גוון חדש, הפרופיל האנושי משתנה, וצרכי החברה משתנים בהתאם.

ה"משך חכמה" הנ"ל למד את הביטוי "צדיק תמים" כמלמד מעלות שונות ונפרדות המאפיינות את דרגתו של נח בדורות השונים: "תמים- עניו ושפל רוח, צדיק - בלא חמס. והנה בדור שלפני המבול, היה מעלתו שהיה בלא חמס, שכולם היו חומסים ושטופין בעריות, והוא, לא". כלומר בדור שלפני המבול נח היה במדרגת צדיק שלא היה שטוף בחמס, ובדור זה לא היתה חשיבות למדרגת "תמים" המבטאת ענווה. באותה מידה, בדור שלאחר המבול לא היתה חשיבות להיותו צדיק הפרוש מנגע החמס, מאחר וכל הדור היה פרוש מנגע זה. "אבל אחר המבול שנשאר לבדו, וה' דיבר עמו וברכו והצילו, והיה זן ומפרנס כל העולם, ולא היה מתגאה, אז היה נחשב במה שהיה עניו". בדור שלאחר המבול מעלתו של נח התבטאה בהיותו "תמים- עניו ושפל רוח" למרות שהיו לו סיבות טובות להתגאות בהן.

מתוך פירוש זה עולה כי הדרישה היא כפולה- לא רק להצטיין ביחס לחברה הסובבת אותך, אלא גם להצטיין ביחס לעצמך וליכולותיך. הבחינה למדרגה הרוחנית וההצטיינות היא גם אישית. המימוש העצמי בשלמות יהיה דווקא לפי מצבו של האדם. אם יש לך במה להתגאות, הניסיון שלך הוא להיות עניו, אז

תוכתר כמנצח!

היטיב לבטא רעיון זה הרב קוק זצ"ל בביאור תפילת יוה"כ: "א-להי עד שלא נוצרתי איני כדאי... עד שנוצרתי ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי, כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה- הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן, הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להיבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות וכו'" האדם בא לעולם לשליחות מסויימת שהוא ורק הוא יכול לבצע אותה, ורק בשעה זאת. אם לא היה צורך בשליחות זאת, הוא לא היה נוצר.

כמובילי חינוך עלינו לנתח נכונה את צרכי הדור ולהעמיק בהבנת צו השעה נכון להיום. דרכי ההוראה ויעדי החינוך משתנים בהתאם לצורכי הדור. אנו נקראים לעשות שימוש בכלים המותאמים לדור. לתת מענה לצרכי תלמידים הצמאים לרוחניות גדולה, ולהשקותם מים חיים.

יה"ר שנזכה להיות בבחינת "צדיק תמים" כנח בדורותיו.

בברכת שבת שלום ומבורך
שושי נגר